KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

BIULETYN

Z 40. POSIEDZENIA
RADY OCHRONY PRACY (XI KAD.)
W DNIU 27 KWIETNIA 2023 R.

Biuletyn z posiedzenia

Rady Ochrony Pracy (nr 40)

27 kwietnia 2023 r.

Rada Ochrony Pracy, obradująca na uroczystej sesji w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych pod przewodnictwem posła **Janusza Śniadka (PiS)**, przewodniczącego Rady, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy” – materiał przedstawia Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

W posiedzeniu udział wzięli: **Marlena Maląg** minister rodziny i polityki społecznej, **Katarzyna Łażewska-Hrycko** główny inspektor pracy wraz ze współpracownikami, **Dorota Bieniasz** członek zarządu ds. świadczeń Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, **Wiktor M. Zawieska** dyrektor Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego wraz ze współpracownikami, **prof. dr hab. Wojciech Hanke** kierownik Zakładu Epidemiologii Środowiskowej w Instytucie Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi, **Zbigniew Janowski** przewodniczący Związku Zawodowego „Budowlani”, **Kazimierz Kimso** przewodniczący Regionu Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność”oraz **Ryszard Terlecki** wicemarszałek Sejmu.

W posiedzeniu udział wzięła pracownica Kancelarii Sejmu **Anna Baczyńska** – z sekretariatu Rady Ochrony Pracy w Biurze Prawnym i Spraw Pracowniczych.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Serdecznie witam wszystkich państwa na uroczystej sesji Rady Ochrony Pracy, zwołanej w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych. W Polsce nazywamy go też Dniem Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy. Tegoroczną uroczystą sesję zwołaliśmy pod hasłem „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”.

Konferencja została objęta patronatem honorowym przez marszałek Sejmu RP panią Elżbietę Witek.

Uroczystą sesję Rady Ochrony Pracy ogłaszam otwartą.

Proszę wszystkich o powstanie. Uczcijmy minutą ciszy wszystkich pracowników, którzy ponieśli śmierć na stanowisku pracy lub w wyniku choroby zawodowej w ciągu minionego roku, od poprzednich obchodów.

Wieczny odpoczynek racz im dać, Panie, a światłość wiekuista niechaj im świeci. Niech odpoczywają w pokoju wiecznym. Amen.

Dziękuję bardzo.

Pragnę serdecznie powitać pana Ryszarda Terleckiego – wicemarszałka Sejmu RP – reprezentującego na dzisiejszym posiedzeniu panią marszałek Elżbietę Witek. Witam panią Marlenę Maląg – minister rodziny i polityki społecznej, panią Dorotę Bieniasz – członka zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, panią Katarzynę Łażewską-Hrycko – głównego inspektora pracy, pana prof. Wiktora Marka Zawieskę – dyrektora Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego, pana prof. dr. hab. Wojciecha Hanke z Instytutu Medycyny Pracy im. J. Nofera w Łodzi.

Witam serdecznie przedstawicieli reprezentatywnych organizacji związków zawodowych i pracodawców.

Pragnę serdecznie powitać parlamentarzystów, przedstawicieli ministerstw i urzędów centralnych, dyrektorów departamentów Państwowej Inspekcji Pracy, członków Rady Ochrony Pracy oraz przedstawicieli partnerów społecznych.

Witam serdecznie wszystkich państwa zgromadzonych w tej sali na naszej konferencji.

Proszę o zabranie głosu pana marszałka Ryszarda Terleckiego i odczytanie listu od pani marszałek Elżbiety Witek.

Wicemarszałek Sejmu Ryszard Terlecki:

Patronat honorowy zobowiązuje, w związku z czym pani marszałek wystosowała do nas list, który pozwolę sobie odczytać: „Uczestnicy i Organizatorzy uroczystej sesji Rady Ochrony Pracy z okazji Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych.

Szanowni Państwo, obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych od lat są impulsem do zwołania uroczystej sesji Rady Ochrony Pracy. Każdemu z tych spotkań towarzyszy zarówno pogłębiona refleksja dotycząca bezpieczeństwa, jak i wspomnienie tych, którzy ponieśli śmierć w miejscach pracy. Stanowią także sposobność do przypomnienia bohaterów walki o prawa socjalne oraz godne warunki w miejscu wykonywania zawodowych obowiązków. Wszyscy mamy świadomość, że bez zaangażowania tysięcy osób, ich determinacji oraz międzypokoleniowej i społecznej solidarności wciąż dochodziłoby do drastycznych nadużyć, a także wielu nieprawidłowości.

Dzisiaj z niekłamaną dumą możemy powiedzieć, że liczba poszkodowanych z roku na rok maleje. Jest to zasługa dobrej współpracy przedstawicieli władz państwowych, samorządowych, organizacji związkowych i społecznych. Dialog, wnikliwe spojrzenie na istotę problemów, jak również wrażliwość i zrozumienie przekładają się na coraz bardziej pomyślne statystyki. Jednym z najważniejszych działań mających na celu zapobieganie wypadkom jest upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach, a także kształtowanie postaw prawidłowego oraz odpowiedzialnego zachowania wśród pracowników i pracodawców. Wszelkie opracowania pokazują, że najlepsze efekty przynosi prewencja, a także systematyczna edukacja.

Korzystając z uroczystej sposobności, pragnę członkom Rady Ochrony Pracy, a także wszystkim, którzy państwa wspierają w codziennych działaniach, przekazać serdeczne podziękowania za dbałość o życie i zdrowie każdego człowieka. Taką samą troską otaczacie osoby wykonujące prace fizyczne, jak i umysłowe. Przyjmijcie państwo słowa uznania.

Życząc inspirujących rozmów, przesyłam wyrazy szacunku.

Z poważaniem

Elżbieta Witek”.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękujemy pani marszałek za ten piękny list skierowany do nas.

Proszę o zabranie głosu panią minister Marlenę Maląg.

Minister rodziny i polityki społecznej Marlena Maląg:

Spotykamy się dzisiaj z okazji kolejnego już Światowego Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy oraz równolegle obchodzonego przez związki zawodowe Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych.

Dzień ten jest nie tylko symbolem walki o lepsze i bezpieczniejsze środowisko pracy, ale także okazją do oceny sytuacji w zakresie ochrony pracowników, wskazywania istniejących problemów i zagrożeń oraz identyfikacji nowych wyzwań związanych ze zmianami na rynku pracy.

Kolejny raz zwracamy uwagę, jak ważne są bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładzie pracy. Praca dla nas jest bardzo ważna. W miejscu pracy spędzamy sporo czasu. Praca daje poczucie godności i stabilizacji. Jest bardzo ważna dla rodzin. Dlatego też warto podsumować i pokazać statystyki. Są one z roku na rok lepsze, ale każdego dnia w wypadkach przy pracy ginie jeden człowiek. Nie zdajemy sobie z tego sprawy.

Robimy wszystko, aby zmniejszyć liczbę wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Stan warunków pracy w kraju poprawia się. W 2022 r. ponad 66 tys. osób ucierpiało w wypadkach przy pracy. Natomiast liczba poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych wyniosła 180 osób. Wskaźnik wypadkowości (liczba osób poszkodowanych na 1000 pracujących) wyniósł 4,66. Dla porównania, w 2015 r. było to ponad 87 tys. wypadków, w tym śmierć poniosły 303 osoby.

W 2015 r. wskaźnik wypadkowości w Polsce wyniósł 7,24. Zatem widać wyraźny, znaczny spadek wskaźnika wypadkowości.

W 2022 r. najwyższy wskaźnik wypadkowości odnotowano w województwach: śląskim (5,89), warmińsko-mazurskim (5,86) oraz zachodniopomorskim (5,71), a najniższy w województwach: mazowieckim (3,44), małopolskim (3,46) oraz podkarpackim (3,79).

Najwyższy wskaźnik wypadkowości odnotowuje się w górnictwie i wydobywaniu kopalin (14,78), dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami, podczas rekultywacji (12,13) oraz przetwórstwie przemysłowym (7,68). Te branże nie zmieniają się od lat. Najniższy wskaźnik mają m.in.: informacja i komunikacja (0,78), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (1,10) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (1,2).

Przyczyny tych wypadków są znane – to człowiek, najsłabsze ogniwo w systemie, czyli pracownik i jego nieprawidłowe zachowania podczas pracy. To stanowi około 60% wszystkich przyczyn wypadków. A oto przykładowe przyczyny: niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności, nieznajomość lub lekceważenie przepisów oraz zasad bezpieczeństwa higieny pracy, brawura i ryzykanctwo, czy wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia, na przykład niewyłączenie maszyny, niewyłączenie napięcia.

Znaczny spadek wspomnianego wskaźnika wypadkowości nie jest przypadkowy, ale jest efektem wspólnych działań środowisk pracowniczych i pracodawców, wspieranych przez instytucje rządowe, nadzoru i kontroli, naukowe i związki zawodowe, za co bardzo dziękuję. Musimy prowadzić szerokie kampanie informacyjne i edukacyjne mające na celu wsparcie zarówno pracodawców, jak i pracowników, aby w miejscu pracy mogli bezpiecznie spędzać czas. Jak już od dawna wiadomo, nieprzestrzeganie norm bhp generuje koszty, co w efekcie wpływa na wyniki ekonomiczne przedsiębiorstwa. Poziom przestrzegania bhp wpływa także znacząco na wizerunek przedsiębiorstwa, motywację do pracy oraz na poziom produktywności, a tym samym rentowność.

Mogę państwa zapewnić, że Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej robi i będzie robiło wszystko, by podnieść poziom ochrony zdrowia osób pracujących i zapobiegać zagrożeniom zawodowym. Oprócz działań legislacyjnych podejmujemy też inne działania ukierunkowane na poprawę stanu warunków pracy. Ważną rolę odgrywa tu rządowy program wieloletni „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" nadzorowany przez nasze ministerstwo. Program ten jest obecnie jedną z niewielu aktualnych strategii w zakresie BHP na świecie. Oprócz Polski takie programy posiadają Niemcy (na lata 2022–2025), Francja (na lata 2021–2025) czy Estonia (na lata 2016–2023).

Program ten ma na celu m.in. poprawę warunków pracy w aspekcie nowych form zatrudnienia związanych ze zmianami technologicznymi, dostosowanie warunków pracy do wydłużającego się okresu aktywności zawodowej i zmieniających się z wiekiem potrzeb. Jednocześnie podjęta tematyka wpisuje się w dokumenty strategiczne Polski związane z rozwojem gospodarczym kraju. Jest to szczególnie ważne z uwagi na to, że choroby, urazy i zgony związane z pracą skutkują wysokimi kosztami gospodarczymi dla obywateli, pracodawców oraz społeczeństwa.

Chciałabym też zwrócić uwagę na zmiany w Kodeksie pracy, które weszły w życie w kwietniu br. Pierwsza – dotyczy pracy zdalnej. Druga – to implementacja unijnej dyrektywy dotyczącej łączenia pracy zawodowej z życiem rodzinnym. To bardzo ważne zmiany w zakresie bezpieczeństwa pracy, ale także nowe wyzwania dla inspektorów pracy związane z dobrym funkcjonowaniem tych przepisów.

Dla nas bezpieczeństwo i higiena pracy jest priorytetem. Człowiek w środowisku pracy jest najważniejszy. Inwestowanie w poprawę bezpieczeństwa pracy ma nie tylko wymiar społeczny, ale także wymiar ekonomiczny. Nieprzywiązywanie wagi do istoty bhp generuje znaczne koszty, choćby dotyczące absencji, utratę wykwalifikowanego personelu, jak również wysokie koszty leczenia i składki ubezpieczeniowej.

Rozwój zagadnień bhp musi następować równolegle z postępem naukowo-technicznym. Cyfryzacja, automatyzacja, rozwój nano- i biotechnologii, a także robotyka powodują bowiem powstawanie nowych, często jeszcze niezidentyfikowanych, zagrożeń i potrzebę radzenia sobie z nimi. Co więcej, to, co już jest nam bliskie, czyli praca zdalna, praca na wezwanie i wielozadaniowość, generuje nowe zagrożenia, wynikające choćby z pracy siedzącej, presji czasu, stresu, pozornej autonomii czy izolacji społecznej.

Mam nadzieję, że stałe i konsekwentne działania wszystkich uczestników rynku pracy na rzecz kształtowania kultury bhp przyczynią się do dalszej poprawy bezpieczeństwa pracy, a to przełoży się nie tylko na rozwój przedsiębiorstw, ale także na rozwój gospodarki całej Polski.

Sytuacja na rynku pracy jest stabilna. Odnotowaliśmy historycznie najniższe bezrobocie – mimo pandemii COVID-19 i toczącej się wojny na Ukrainie. To były wielkie wyzwania dla rządu. W tej sytuacji priorytetem rządu była ochrona miejsc pracy i firm. Rząd podjął odpowiednią interwencję, która umożliwiła zachowanie stabilności.

Życzę, abyśmy wszyscy – różne instytucje zajmujące się wspieraniem i troską o bezpieczeństwo w miejscu pracy – działali wspólnie dla dobra pracowników, dla dobra polskich rodzin. Zgodnie z hasłem tegorocznego Światowego Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy: bezpieczna praca jest podstawowym prawem każdego pracownika. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję serdecznie, pani minister.

Proszę o zabranie głosu panią Dorotę Bieniasz, członka zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Członek zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Dorota Bieniasz:

Na wstępie, w imieniu pani prof. Gertrudy Uścińskiej, prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, chciałabym serdecznie podziękować za zaproszenie do udziału w dzisiejszej, uroczystej sesji Rady Ochrony Pracy.

28 kwietnia obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych. W tym dniu musimy szczególnie pamiętać o osobach, które w wyniku wypadków przy pracy i chorób zawodowych straciły życie bądź stały się niezdolne do pracy, z drugiej strony, na co kładziemy istotny nacisk, konieczne jest przeciwdziałanie wypadkom i ochrona pracowników przed chorobami zawodowymi, w tym poprzez rozpoznawanie istniejących i nowych zagrożeń, podejmowanie działań prewencyjnych, upowszechnianie najnowszej wiedzy w dziedzinie bhp oraz promowanie kultury bezpieczeństwa.

Na przestrzeni ostatnich dwóch dekad warunki pracy w Polsce znacząco się poprawiły. Zauważalny jest także wyraźny trend spadkowy w zakresie wskaźnika wypadkowości –zmniejszył się on blisko dwukrotnie. Niezależnie jednak od tych bardzo pozytywnych zmian wypadki przy pracy oraz choroby zawodowe nadal generują ogromne koszty na wielu płaszczyznach. Przede wszystkim są to koszty związane z cierpieniem pracowników, którzy w wyniku wypadku przy pracy bądź choroby zawodowej stali się niezdolni do pracy, co niewątpliwie wpływa na jakość ich życia i bezpieczeństwo finansowe. Oprócz kosztów dla poszkodowanych pracowników i ich rodzin wypadki przy pracy i choroby zawodowe to także kolosalne koszty ekonomiczne dla przedsiębiorstw oraz całego społeczeństwa.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w przypadku zmaterializowania się ryzyka wypadku przy pracy lub choroby zawodowej kompensuje takie zdarzenia świadczeniami z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wśród świadczeń pieniężnych z funduszu wypadkowego największe wydatki generują świadczenia długoterminowe, tj. renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinne, a w dalszej kolejności świadczenia krótkoterminowe, tj. zasiłki chorobowe, zasiłki wyrównawcze, oraz świadczenia rehabilitacyjne, a także świadczenia jednorazowe, tj. jednorazowe odszkodowania wypadkowe oraz świadczenia rzeczowe. Łączny koszt tych świadczeń w ostatnich latach oscyluje na poziomie 5 mld zł rocznie. W tym zakresie zauważalna jest także tendencja spadkowa, jednak jest to nadal duże obciążenie finansowe, które ponosi całe społeczeństwo. Ważne jest zatem, abyśmy dyskutowali o kosztach zdarzeń wypadkowych, jednak jeszcze ważniejsza jest debata na temat prewencji tych zdarzeń.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizuje szereg zadań z zakresu prewencji, których celem jest utrzymywanie zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej ubezpieczonych. Naszym podstawowym działaniem w płaszczyźnie prewencji wypadkowej jest realizowany od 10 lat „Program dofinansowania działań płatników składek".

W ramach tego programu dofinansowujemy projekty, które poprawiają bezpieczeństwo i warunki pracy.

W ciągu ostatniej dekady ZUS wsparł finansowo ponad 9,5 tys. takich projektów, przyczyniając się do poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ok. 100 tys. pracowników. Kwota przeznaczona na te działania w ostatniej dekadzie to ponad 656 mln zł. Aktualnie trwa nabór wniosków o dofinansowanie w ramach kolejnej edycji. Przeznaczona kwota to ok. 100 mln zł. Serdecznie zachęcam przedsiębiorców, płatników składek do udziału w konkursie i włączenie się w proces budowania bezpiecznej i zdrowej pracy w Polsce, poprzez działania inwestycyjne realizowane w ramach projektu poprawiającego bhp.

Oferujemy także usługi z zakresu zarządzania wiedzą w obszarze prewencji, w tym działania edukacyjne dla przedsiębiorców, pracowników oraz innych grup osób, m.in. uczniów, którzy po zakończeniu edukacji wejdą na rynek pracy.

Według danych GUS w Polsce niezmiennie najczęstszą przyczyną wypadków przy pracy są nieprawidłowe zachowania pracowników. Nasze działania wychodzą naprzeciw przyczynie ryzyka wypadków przy pracy i przyczyniają się do kształtowania kultury bezpieczeństwa w środowisku pracy. W ramach działań prewencyjnych nie tylko dbamy o zapobieganie zdarzeniom wypadkowym, ale także – w przypadku ich wystąpienia – o możliwie szybkie przywracanie zdolności do pracy ubezpieczonych. W tym celu realizujemy wczesną rehabilitację powypadkową dla osób z uszkodzeniem narządu ruchu.

Przyśpieszone tempo rozwoju i duża skala zmian w świecie pracy powodują, że stajemy przed nowymi wyzwaniami w zakresie bezpieczeństwa i ochrony pracy. Podejmowanie działań prewencyjnych jest zatem niezwykle ważne, aby zapobiegać wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym w nowych, szybko zmieniających się uwarunkowaniach. Dla zwiększenia skuteczności tych działań konieczna jest współpraca międzyinstytucjonalna, ale także współdziałanie organów państwa, podmiotów publicznych, instytucji naukowych i badawczych, specjalistów bhp, pracodawców i pracowników.

Korzystając z okazji, chciałabym serdecznie podziękować za dotychczasową współpracę wszystkim, którzy wspólnie z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych aktywnie włączają się w proces budowania bezpiecznej i zdrowej pracy. Szczególne podziękowania kieruję do Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego, z którym realizujemy „Program dofinansowywania płatników składek". Razem przeciwdziałajmy wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym, razem budujmy bezpieczną przyszłość. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękujemy pani Dorocie Bieniasz.

Proszę o zabranie głosu panią Katarzynę Łażewską-Hrycko, głównego inspektora pracy.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Każdego roku w tym szczególnym dniu, jakim jest 28 kwietnia, oddajemy hołd wszystkim, którzy ulegli wypadkom przy pracy lub na skutek szkodliwych warunków pracy zapadli na choroby zawodowe. Smutna refleksja o liczbie wypadków mających związek z pracą, za którą kryją się osobiste tragedie nie tylko osób poszkodowanych, ale także członków ich rodzin, jest dla nas szczególnym impulsem, ale jednocześnie sposobnością, by ze zdwojoną siłą przypominać o konieczności zapewnienia bezpieczeństwa w pracy wszystkim osobom aktywnym zawodowo.

Warto odnotować, że 2022 r. przyniósł prawie 10% spadek liczby wypadków zgłoszonych do Państwowej Inspekcji Pracy i zbadanych przez naszych inspektorów, niemniej prawie 250 osób (dokładnie 247) nie wróciło do swoich bliskich, ginąc w trakcie wykonywania obowiązków zawodowych. Liczba osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy rok do roku spada – o prawie 15% wśród wypadków śmiertelnych i 10% w przypadku zdarzeń skutkujących ciężkimi obrażeniami ciała. Nadal jednak są to wartości nieakceptowalne, zbyt wysokie, co oznacza dla nas wszystkich nieustawanie w wysiłkach podnoszenia świadomości zagrożeń w środowisku pracy oraz budowania wysokiej kultury pracy zarówno wśród pracodawców, jak i pracowników.

W 2022 r. w grupie poszkodowanych ogółem w wypadkach przy pracy prawie 82% poszkodowanych stanowiły osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę. Pozostałe osoby wykonywały pracę na podstawie umowy-zlecenia, objętej ubezpieczeniem wypadkowym, lub pozostawały w samozatrudnieniu. Ta ostatnia grupa nie podlega kontroli warunków pracy prowadzonej przez nasz urząd, w tym nie dotyczą jej obowiązki związane z posiadaniem orzeczeń lekarskich określających brak przeciwskazań do danej pracy, jak również te osoby nie muszą szkolić się w dziedzinie bhp. Myślę, że w związku z konstytucyjnym prawem każdej osoby pracującej do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy należałoby uregulować prawnie te zagadnienia.

Dzień Pamięci Ofiar Wypadków Przy Pracy i Chorób Zawodowych to dzień szczególny dla bezpieczeństwa i zdrowego środowiska pracy. Realizując codzienne obowiązki, pochłonięci pracą, bardzo często nie dostrzegamy sytuacji alarmujących, potencjalnie wypadkowych, mogących nagle spowodować drastyczne konsekwencje. Osoby, które zginęły podczas pracy lub trwale utraciły zdrowie, także takich sytuacji nie dostrzegały. Pozornie proste, codzienne czynności wpędzają nas w zgubną rutynę. Złe nawyki w pracy, niezależnie od podstawy jej świadczenia, jeśli nie zostaną skorygowane, utrwalają niebezpieczne metody pracy lub stają się praktyką uznawaną przez wszystkich za normalność. Nie możemy się na to godzić.

Praca świadczona w niebezpiecznych warunkach, bez przestrzegania przepisów i bez zachowania odpowiednich standardów bezpieczeństwa, prowadzi wcześniej czy później do zdarzenia wypadkowego, utraty członka rodziny lub trwałego kalectwa osoby poszkodowanej. Ograniczenie liczby wypadków w Polsce wymaga zdecydowanego, systematycznego działania nas wszystkich. Lekceważenie powstających zagrożeń i obowiązujących przepisów prawa, ale także tolerowanie przez osoby odpowiedzialne za nadzór nad pracownikami zachowania zwiększającego ryzyko wypadku, zły stan techniczny urządzeń ochronnych, niezapewnianie ochron zbiorowych oraz niewyposażanie pracowników w wymagane środki ochrony indywidualnej – prowadzi do dramatów ludzkich, których przecież można uniknąć.

Skutki wypadków przy pracy i leczenie chorób zawodowych to także bardzo wysokie, konkretne koszty finansowe, jakie ponoszą wszyscy obywatele – to środki potrzebne na długotrwałe leczenie, rehabilitację, wypłaty odszkodowań dla poszkodowanych i członków rodziny lub wypłaty rent. To także kurcząca się liczba osób aktywnych zawodowo, brak rąk do pracy i ubytek wielu specjalistów wysokiej klasy. Tylko w 2021 r. wydatki na świadczenia pieniężne związane z niezdolnością do pracy w obszarze realizowanym przez ZUS, w tym wypłacane z budżetu państwa oraz ze środków własnych pracodawców, wyniosły łącznie 44,4 mld zł, z czego ponad 15% stanowią renty wypadkowe i świadczenia rehabilitacyjne. W stosunku do 2020 r. wzrost wypłaty świadczeń wyniósł 4,5%. Same tylko zasiłki chorobowe z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych pochłonęły prawie 665 mln zł. Odnosząc wspomniane wydatki do wartości PKB, ich udział w 2021 r. wynosił prawie 2%. Naszego kraju na to nie stać, musimy zadbać o zdrowie i bezpieczeństwo ludzi pracy.

Powstające trudności lub istniejące zaniedbania w tworzeniu bezpiecznego środowiska pracy, charakterystyczne dla wielu sektorów gospodarki, jak choćby budownictwa czy przetwórstwa przemysłowego i zakładów produkcyjnych, nie mogą powodować zaniku odpowiedzialności za ludzkie zdrowie i życie. Osoby kierujące pracownikami, jeśli lekceważą bezpieczeństwo, taką odpowiedzialność muszą w sobie odnaleźć. Inspektor pracy nie dotrze do każdego zakładu w Polsce i nie zapobiegnie możliwej tragedii. Pracowników Państwowej Inspekcji Pracy jest po prostu zbyt mało. Dlatego zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy to rola każdego szczebla zarządzania w przedsiębiorstwie.

Państwowa Inspekcja Pracy wytrwale od wielu lat podejmuje działania promujące wśród pracodawców zaawansowane formy nadzoru nad warunkami pracy, szczególnie w tych branżach, które cechują się dużym ryzykiem wypadkowym. Dbałości o pracowników powinno towarzyszyć podejmowanie skutecznych rozwiązań, zapewniających systemową i trwałą poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy. Jesteśmy partnerem dla pracodawców i wsparciem dla pracowników. Naszą wiedzą i doświadczeniem wspieramy

obie strony stosunku pracy w budowaniu bezpieczniejszego jutra. Świadomość tej misji towarzyszy nam w codziennej praktyce kontrolnej oraz podczas realizacji szerokiego wachlarza działań prewencyjno-promocyjnych. Ideę bezpiecznej pracy staramy się przekazywać osobom odpowiedzialnym za tworzenie i utrzymanie wysokiej kultury pracy, by każda osoba pracująca miała szansę wrócić bezpiecznie po pracy do domu.

W tym dniu ważnym dla każdej osoby aktywnej zawodowo życzę wszystkim pracy wyłącznie w bezpiecznych warunkach, bez ryzyka zaistnienia zdarzeń mogących skutkować wypadkiem przy pracy. Do wykonywania codziennych obowiązków zawodowych podchodźcie z uwagą, pamiętając o tym, że najważniejsi w pracy jesteście wy, a przede wszystkim wasze zdrowie i życie. Nie podążajcie na skróty, przestrzegajcie ustalonych procedur, zwracajcie uwagę na pracę wykonywaną przez koleżanki i kolegów, a także pracowników innych firm. Reagujcie na sytuacje mogące spowodować wypadek, nie wyrażajcie zgody na pracę w niebezpiecznych warunkach, bez odpowiednich zabezpieczeń, z nieokreślonymi sposobami reagowania na sytuacje nietypowe lub awaryjne.

Wszystkim osobom odpowiedzialnym za bezpieczne warunki pracy życzę zaangażowanej, bezpiecznie pracującej załogi, świadomej ryzyka towarzyszącego ich pracy i umiejącej reagować na sytuacje potencjalnie wypadkowe. Państwa firma jest tak silna, jak silni są państwa pracownicy. Bez nich nie będzie sukcesu rynkowego, zatem dbajcie o ich wiedzę zawodową i tę związaną z bezpieczeństwem i higieną pracy.

Bezpiecznej pracy dla wszystkich, nie tylko z okazji Dnia Pamięci Ofiar Wypadków. Niech bezpieczeństwo nierozłącznie państwu towarzyszy, zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym.

Korzystając z okazji, w nawiązaniu do tego, o czym mówiła pani minister Maląg, serdecznie dziękuję za możliwość współpracy z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej, zwłaszcza w kontekście wprowadzania zmian nowelizujących w Kodeksie pracy, które weszły w życie 7 kwietnia i 26 kwietnia. Jest dla nas ważne, abyśmy mogli w porozumieniu wprowadzać interpretacje, o których była mowa. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję, pani minister, za wystąpienie pokazujące w zasadzie wszystkie aspekty tej problematyki.

Zapoznając się z corocznie składanymi sprawozdaniami głównego inspektora pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy, zdajemy sobie sprawę z zakresu tej problematyki. Dziękujemy za wnioski de lege ferenda. Ubolewamy, że wiele z nich powtarza się od szeregu lat. Miejmy nadzieję, że w interesie środowisk pracowniczych, ale i w interesie gospodarki, co wynika z kosztów wypadków i chorób zawodowych, postulowane nowelizacje będą dokonywane. Taki jest sens apelu, który na koniec dzisiejszego spotkania skierujemy do Sejmu.

Na tym zakończyliśmy wystąpienia gości.

Przechodzimy do głównego punktu porządku dziennego: „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy". Materiał przygotował i przedstawi Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

Proszę o zabranie głosu pana prof. Wiktora Marka Zawieskę, dyrektora Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego.

Dyrektor Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego Wiktor M. Zawieska:

Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy nie jest jedynie hasłem uroczystych obchodów, lecz przede wszystkim problemem codziennym, nie tylko polskim, lecz światowym. Przedstawimy działania prowadzone w instytucie.

Od lat realizujemy program wieloletni „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy". Aby działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy były skuteczne, muszą być podejmowane wspólnie przez zainteresowane podmioty – instytuty naukowe, instytucje rządowe, służby bhp, pracodawców i pracowników.

Problem jest ciągle aktualny. Równolegle pojawiają się bowiem nowe formy pracy, a wraz z nimi nowe zagrożenia i wyzwania. To m.in. czwarta rewolucja przemysłowa, internet rzeczy, cyfryzacja, digitalizacja, co w konsekwencji powoduje zmianę form pracy

i związane z nimi zagrożenia. Wprawdzie liczba wypadków w ciągu ostatnich lat zmalała, ale nadal występuje istotny problem w tym zakresie w sektorach: budownictwo, leśnictwo, przemysł i sektor usług. To wymaga nieustannej uwagi i działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy oraz ograniczenia wypadkowości.

Jak widać na slajdzie, to się udaje. Naszym zdaniem występuje synergia działań wszystkich podmiotów zaangażowanych w polski system ochrony pracy. Przynosi efekty – zmniejszenie liczby wypadków przy pracy oraz wskaźnika wypadkowości (liczba wypadków na 1000 pracujących). Potwierdza to, że nasze wspólne działania oraz prowadzony przez instytut program wieloletni i jego produkty są właściwym kierunkiem na rzecz poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy. Wymaga kontynuacji i dostosowywania wraz z pojawiającymi się nowymi potrzebami.

Jakie zmiany można wyodrębnić w środowisku pracy w zmieniającym się świecie? Na slajdzie przedstawiono najczęściej identyfikowane czynniki ryzyka w środowisku pracy. Kolorem czerwonym – oznaczono Polskę, niebieskim – Unię Europejską. Niestety, Polska przoduje we wszystkich czynnikach ryzyka pokazanych na slajdzie – męczące, bolesne pozycje, powtarzalne ruchy, przenoszenie, przesuwanie ciężkich ładunków, hałas i substancje chemiczne, a także inne czynniki identyfikowane w przedsiębiorstwach.

Coraz bardziej zaczynają dominować zagrożenia związane z nowymi formami pracy. Wraz ze zmianą procesów pracy, techniki i technologii ciężar zagrożenia przesuwa się z czynników o charakterze fizycznym na czynniki o charakterze psychicznym i psychofizycznym. 38% pracujących w Polsce i tyle samo w UE uważa, że ich zdrowie lub bezpieczeństwo są zagrożone w związku z wykonywaną pracą. Co czwarty pracujący w Polsce zgłasza zachorowania związane z pracą. 26% pracujących jest zagrożonych depresją. To nowy, coraz bardziej dominujący problem – bardzo trudny, jeśli chodzi o prewencję i profilaktykę.

Na slajdzie przedstawiono skutki związane z wprowadzaniem technologii cyfrowych. Większa intensywność pracy, długotrwałe przebywanie w pozycji siedzącej, powtarzające się ruchy są w Polsce czynnikami dominującymi.

Następują zmiany organizacyjne na rynku pracy – praca w niepełnym wymiarze, nowe formy pracy, skomputeryzowana kontrola procesu pracy, nowe procesy i technologie. Można mówić o wielu zaletach tych zmian, ale niosą one również wiele wyzwań. Wśród nich należy wymienić konieczność wsparcia pracowników w osiąganiu nowych kompetencji i zapewnienie im odpowiednich warunków pracy w nowych formach pracy, szczególnie w pracy zdalnej i hybrydowej. Następnie, wsparcie pracowników w osiąganiu równowagi pomiędzy pracą a życiem prywatnym (ang. work-life balance), co od 8 lutego br. stało się obowiązkiem ustawowym.

Co więcej, niwelowanie i zapobieganie skutkom występowania stereotypów, dyskryminacji ze względu na wiek i płeć. To także zapewnienie dobrostanu pracownikom, w tym zapobieganie problemom zdrowia fizycznego i psychicznego. Ponadto, potrzebne jest zapewnienie bezpieczeństwa pracownikom w aspekcie nowych procesów i technologii, w tym w zakresie współpracy człowiek–maszyna (AI, VR); zapewnienie bezpiecznych i komfortowych warunków pracy osobom 50+ (grupa 60+ będzie stanowiła 40% społeczeństwa w 2050 r.) oraz z niepełnosprawnościami. Kolejna kwestia to zatrudnianie cudzoziemców (w 2022 r. wydano 2,3 mln pozwoleń na pracę).

Wśród zagrożeń związanych z nowymi formami pracy należy wymienić: przeciążenie pracą wynikające z trudności we właściwej organizacji czasu pracy i zadań do wykonywania, brak wystarczającej kontroli nad procesem pracy (na przykład trudność w posługiwaniu się technologiami, w dostępie do potrzebnych informacji), zaburzenie równowagi praca–życie prywatne, a zwłaszcza praca–rodzina, narażenie na prekaryjne warunki pracy (niepewność pracy, brak dostępu do świadczeń), ograniczony dostęp do źródeł wsparcia społecznego oraz informacyjnego, zarówno od przełożonych, jak i współpracowników; odczuwanie rezygnacji i samotności wynikające z odczuwania izolacji społecznej, cybermobbing w pracy (szczególnie zdalnej), stres cyfrowy i depresja (związana zarówno z pracą zdalną, jak i z innymi formami prac wymagających korzystania z technologii ICT).

Z badań wynika, iż ponad 40% osób często doświadcza stresu w pracy, a 14% praktycznie cały czas. Zdaniem 49% osób stres, zaraz po atmosferze w pracy (53%), jest uznawany za najważniejszy czynnik, który może wpływać na efektywność w pracy. Naj-

częstsze czynniki wywołujące stres w miejscu pracy to: presja czasu (39%), nadmiar obowiązków i przeładowanie pracą (37%), niewystarczające wynagrodzenie za wykonywaną pracę (31%). Zdaniem 17% osób głównym stresorem są zbyt długie godziny pracy oraz przenikanie się życia zawodowego z prywatnym.

Zagrożenia związane ze współpracą człowiek–maszyna w nowoczesnym świecie robotów i automatyzacji wiążą się m.in. z brakiem odpowiednich kompetencji umożliwiających współpracę z nowymi procesami i technologiami, obciążeniem informacyjnym – zbyt duża liczba danych – niskim poczuciem bezpieczeństwa cybernetycznego, niezrozumieniem procesów technologicznych, a przez to ograniczoną możliwością reagowania na sytuacje kryzysowe oraz poczuciem niepewności pracy pracowników, związanym z obawą przed utratą pracy w związku z robotyzacją i cyfryzacją.

Jeśli chodzi o nowe tendencje zaobserwowane w wyniku tych zmian, to należy wskazać przejście od społeczeństwa produkcyjnego do społeczeństwa konsumpcyjnego i/lub informacyjnego. Następnie – rosnący indywidualizm w wykonywaniu pracy i związane z tym zmiany stosunków pracy, powstanie nowych typów ryzyka o złożonej naturze, takich jak stres zawodowy, mobbing oraz brak równowagi praca–życie. Brak równowagi między pracą i życiem ma negatywny wpływ na różne aspekty: zdrowie fizyczne i psychiczne, satysfakcję z życia i pracy, dbałość o zdrowie, jakość życia, motywację do pracy, częstsze podejmowanie zachowań ryzykownych.

Dlatego niezbędna jest kontynuacja działań na rzecz skutecznej poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy. To prowadzenie prac legislacyjnych i normalizacyjnych w celu zapewniania zgodności prawa polskiego z prawem UE w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, a także w celu wdrażania do zbioru polskich norm odpowiednich norm europejskich z tej dziedziny. Następnie – spełnianie wymagań prawa przez pracodawców i pracowników, a także zachowanie zdrowia i życia pracowników z uwzględnieniem potrzeby zachowania zdolności do pracy w możliwie długim okresie aktywności zawodowej.

Kolejna kwestia to aktywizacja osób z niepełnosprawnościami oraz w starszym wieku (50+), osiąganie i utrzymania równowagi praca–życie i dobrostanu pracowników w obliczu nowych wyzwań, ograniczanie ryzyka zawodowego w środowisku pracy, związanego z dynamicznym rozwojem technologii i procesów pracy, oraz podnoszenie jakości zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w przedsiębiorstwach, z uwzględnieniem zarządzania wiekiem i kosztów.

To także działania na rzecz: poszerzenia oferty producentów środków ochrony indywidualnej o nowe, innowacyjne wyroby, a w konsekwencji poprawy bezpieczeństwa stosujących je pracowników; obniżania kosztów ponoszonych przez pracodawców na bezpieczeństwo pracowników, rozwoju krajowego systemu oceny zgodności wyrobów i usług, odpowiednio do wymagań dyrektyw UE; zapewnienia aktywnego uczestnictwa Polski w międzynarodowej i europejskiej współpracy w zakresie badań naukowych, a także w wymianie dobrych praktyk w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii; zapewnienia nowoczesnego ujęcia problematyki bezpieczeństwa pracy i ergonomii w programach nauczania (w tym dla cudzoziemców) na wszystkich jego poziomach oraz doskonalenia kompetencji służb specjalistycznych; skutecznego prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym rozwoju działalności polskiego krajowego punktu centralnego Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy, oraz wspierania państwa w ustalaniu podstaw naukowych do właściwego ukierunkowywania polityki społeczno-ekonomicznej państwa w zakresie bezpieczeństwa pracowników.

Te wszystkie działania nie mogą być przypisywane jednej jednostce. Musi być współpraca i synergia działań zainteresowanych podmiotów w tym zakresie. Na slajdzie przedstawiono główne przyczyny wypadków ciężkich i śmiertelnych w 2021 r. Centralny Instytut Ochrony Pracy realizuje ustanowiony w 2008 r. na wniosek ministra rodziny, pracy i polityki społecznej program wieloletni „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy". W latach 2020–2022 realizowany był piąty etap programu we współpracy z ministrem edukacji i nauki w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych. Program pełni funkcję krajowej strategii na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy, wymaganej przez Unię Europejską.

Głównym celem programu jest opracowanie innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych i technicznych, ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich, oraz nowych wyrobów, technologii, metod i systemów zarządzania, których wykorzystanie przyczyni się do znaczącego ograniczenia liczby osób zatrudnionych w warunkach narażenia na czynniki niebezpieczne, szkodliwe i uciążliwe oraz ograniczenia związanych z nimi wypadków przy pracy, chorób zawodowych i wynikających z tego strat ekonomicznych i społecznych.

Struktura programu jest niezmienna od lat. Składa się z części A – zadania w zakresie służb państwowych i części B – projekty w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych. W części A w piątym etapie wykonano 82 zdania, w części B – 62, w tym 55 projektów było realizowanych przez CIOP–PIB, a 7 przez inne jednostki naukowe: Główny Instytut Górnictwa (jeden projekt), Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi (dwa projekty), Instytut Psychiatrii i Neurologii (jeden projekt), Instytut Lotnictwa – Sieć Badawcza Łukasiewicz (jeden projekt), Instytut Mikroelektroniki i Fotoniki – Sieć Badawcza Łukasiewicz (jeden projekt), Instytut Włókiennictwa, a od 1 kwietnia 2022 r. Łódzki Instytut Technologiczny – Sieć Badawcza Łukasiewicz (jeden projekt).

Cele szczegółowe programu stanowią odpowiedź na wyzwania, o których mówiłem wcześniej. To tworzenie podstaw spełnienia wymagań wynikających z nowych dokumentów strategicznych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy oraz postanowień dyrektyw Unii Europejskiej, opracowywanie i doskonalenie rozwiązań umożliwiających rozwój i zachowanie zdolności do pracy w celu zapobiegania wykluczeniu z rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych wiekiem i osób niepełnosprawnych; rozwój metod i narzędzi do zapobiegania i ograniczania ryzyka zawodowego w środowisku pracy związanym z dynamicznym rozwojem technologii i procesów pracy; poszerzenie stanu wiedzy o przyczynach oraz skutkach wypadków przy pracy i chorobach związanych z pracą, a także o opłacalności ekonomicznej działań prewencyjnych na poziomie państwa i przedsiębiorstwa, jak również kształtowanie i promocja kultury bezpieczeństwa przez doskonalenie zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy oraz rozwój nowoczesnego systemu edukacji i informacji społeczeństwa w powiązaniu z całym cyklem życia.

O szczegółowe przedstawienie działań Centralnego Instytutu Ochrony Pracy na rzecz poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy poproszę panią prof. Agnieszkę Wolską, a następnie panią Agnieszkę Szczygielską proszę o informację na temat wykorzystania w praktyce produktów programu.

Sekretarz naukowy Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego Agnieszka Wolska:

W ramach programu wieloletniego było realizowanych ponad 140 zadań. Trudno byłoby na tej sesji mówić o wszystkich. Każde wnosiło coś interesującego i nowego. Dlatego pozwolę sobie przedstawić przykłady różnych projektów i zadań, które pokazują multidyscyplinarność działań podejmowanych w piątym etapie programu wieloletniego.

W zakresie pierwszego celu szczegółowego, który dotyczył stworzenia podstaw spełnienia wymagań wynikających z nowych dokumentów strategicznych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy oraz postanowień dyrektyw UE, podstawowym zadaniem, które to spełnia, była praca Międzyresortowej Komisji ds. NDS i NDN. W latach 2020–2022 odbyło się 9 posiedzeń Komisji, opracowano 26 dokumentacji czynników chemicznych, złożono 9 wniosków do ministra właściwego ds. pracy w sprawie zmiany wykazu NDS i NDN czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.

Prace Komisji polegały na dostosowywaniu wykazu wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń do 5 dyrektyw unijnych. Dotyczyły weryfikacji wartości dopuszczalnych dla 9 substancji, w tym 5 rakotwórczych i 4 działających szkodliwie na rozrodczość, oraz ustalenia nowych wartości dopuszczalnych dla 15 substancji, w tym 6 rakotwórczych, 6 działających szkodliwie na rozrodczość i 3 składników leków.

Kolejnym zadaniem była działalność normalizacyjna w zakresie metod badań i kryteriów oceny stosowanych w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii. W latach 2020–2022 opracowano 125 norm zatwierdzonych do wydania bądź wydanych. Ustalono również nowe wartości maksymalnych dopuszczalnych ekspozycji na promieniowanie widzialne i podczerwone, które są zgodne z najnowszymi doniesieniami nauko-

wymi, opublikowanymi przez międzynarodową komisję ds. promieniowania niejonizującego. Opracowano także projekt zmian do normy PN-EN 14255-2: 2010 i dokumentację techniczną w sprawie zmiany wartości MDE, zgłoszoną do Międzyresortowej Komisji ds. NDS i NDN.

W ramach utrzymania i doskonalenia systemu zarządzania laboratoriów badawczych w 2022 r. wykonano 404 zlecenia na badania oraz wydano 200 świadectw wzorcowania. Jak widać na slajdzie, na pierwszym miejscu są mierniki pola elektromagnetycznego i mierniki wydatku energetycznego.

Istotnym elementem działalności instytutu było zapewnienie integracji z sieciami europejskimi działającymi w zakresie bezpieczeństwa i ochrony pracy. Prowadzono współpracę międzynarodową w ramach europejskiej sieci ekspertów z dziedziny bezpieczeństwa i ochrony pracy oraz ergonomii EUROSHNET, w tym w ub.r. współorganizowano 7. Europejską Konferencję EUROSHNET w Paryżu. Zorganizowano też XIX Międzynarodową Konferencję Zwalczania Hałasu Noise Control 2022 w Lidzbarku Warmińskim.

Cel szczegółowy drugi dotyczył opracowywania i doskonalenia rozwiązań umożliwiających rozwój i zachowanie zdolności do pracy w celu zapobiegania wykluczeniu z rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych wiekiem i osób niepełnosprawnych. Jako przykład chciałabym przedstawić naręczny skaner otoczenia dla osób niewidomych i słabowidzących. Jest to opracowanie wersji końcowej modelu, które zdobyło platynowy medal konkursu Prix Eiffel 2022, złoty medal i nagrodę specjalną na Kaohsiung International Invention & Design EXPO „KIDE 2022". Ten model charakteryzuje się innowacyjnym podejściem do rozwiązania, jakim jest wielopunktowe skanowanie otoczenia, które przetwarzane jest na sygnały działające na zmysł dotyku, co powoduje, że niewidomy jest w stanie rozpoznawać znajdujące się w pobliżu przeszkody.

Wsparcie osób niepełnosprawnych, ze wszystkimi rodzajami niepełnosprawności, to również opracowana aplikacja Aktywizator+. Aplikacja składa się z 3 modułów: informacyjnego (dla użytkownika, specjalisty, doradcy zawodowego i pracodawcy), monitorującego (działania i wyniki działań), aktywizującego (zadania i ćwiczenia). Przetestowanie aplikacji w grupie osób z niepełnosprawnościami potwierdziło zadowalający poziom jakości użytkowej.

Zajęliśmy się również osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Opracowaliśmy aplikację mobilną Wirtualny asystent, której celem jest wsparcie tych osób w wykonywaniu pracy. Aplikacja składa się z 6 grup czynności zawierających 42 zadania zawodowe: czynności biurowe (6 zadań), prace porządkowe wewnątrz budynku (15 zadań), porządkowanie terenu zewnętrznego (7 zadań), prace w restauracji (7 zadań), prace w sortowni/magazynie (4 zadania), prace w kinie/ teatrze (3 zadania). Aplikacja była testowana wśród osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, którzy potwierdzili jej przydatność do użytkowania.

Psychospołeczne warunki pracy a zaburzenia depresyjne wśród pracujących Polaków. Proszę zwrócić uwagę, że w okresie realizacji piątego etapu programu wystąpiła pandemia COVID-19. Na początku 2020 r. wśród pracowników dominowała łagodna forma depresji. Natomiast w 2021 r. i 2020 r. odnotowaliśmy spadek liczby osób z łagodną depresją i gwałtowny wzrost liczby osób z depresją średniociężką i ciężką. Procent osób doświadczających depresji wzrósł z poziomu 25,5% w 2019 r. do poziomu 64,93% w 2022 r. Można powiązać te zaburzenia depresyjne z pewnymi czynnikami występującymi w pracy, do których należżą na przykład utrata pracy, konflikt dom–praca, wysokie wymagania ilościowe pracy, wysokie tempo pracy, wymagania ukrywania emocji, konflikt roli i niepewność pracy.

W ramach zadania opracowano program kompleksowej interwencji służący przeciwdziałaniu zaburzeniom depresyjnym w miejscu pracy.

Kolejny duży projekt dotyczył opracowania tzw. portretu Polaka PL2030. Opracowano dane antropometryczne, biomechaniczne i sensoryczne osób dorosłych w populacji polskiej dla celów projektowania i oceny ergonomicznej stanowisk pracy współczesnych pracowników, a także do projektowania i stosowania środków ochrony indywidualnej (odzieży, kasków, obuwia). Opracowano także atlas danych antropometrycznych, bio-

mechanicznych i sensorycznych, bazę danych przeznaczoną do wykorzystania w komputerowych programach projektowania 2D i 3D, bazę danych naddatków wymiarowych do projektowania środków ochrony indywidualnej oraz aplikację mobilną (web) dostępną na smartfonach.

Cel szczegółowy trzeci dotyczy rozwoju metod i narzędzi do zapobiegania i ograniczania ryzyka zawodowego w środowisku pracy związanego z dynamicznym rozwojem technologii i procesów pracy. Jako przykład mogę podać opracowanie systemu przekazywania dźwięku pod ochronnik słuchu sterowany bezprzewodowo przez użytkownika. Umożliwia on regulację w sześciu pasmach częstotliwości kształtu charakterystyki dźwięku przenoszonego pod ochronnik słuchu. Poprawia możliwość odbioru dźwięków istotnych ze względów bezpieczeństwa, na przykład dźwięków mowy lub dźwiękowych sygnałów bezpieczeństwa. Wbudowany układ ograniczania wzmocnienia sygnału zapewnia bezpieczne korzystanie z rozwiązania.

Kolejny przykład projektu, bardzo istotnego z punktu widzenia służb ratunkowych i pożarniczych, dotyczy materiałów o zwiększonej wytrzymałości i ograniczonej ilości wydzielanego ciepła i emisji dymu podczas pożaru oraz odpornych na akty wandalizmu (wkłucia, wgniecenia). Został opracowany tego rodzaju kompozyt do zastosowania w pojazdach transportu publicznego.

Następny przykład – odzież ochronna z funkcją aktywnego chłodzenia wykorzystująca zjawisko termoelektryczne (ogniwo Peltiera). Opracowano prototyp odzieży ochronnej z funkcją aktywnego chłodzenia wykorzystującej zjawisko termoelektryczne, dostosowującej moc chłodzącą do indywidualnych preferencji użytkownika i warunków środowiskowych. To bardzo istotne dla pracowników pracujących na zewnętrznych stanowiskach pracy, zwłaszcza w budownictwie i kolejnictwie, w okresie letnim narażonych na wysokie temperatury. Zastosowanie tego rozwiązania umożliwia indywidualną regulację temperatury, tak aby zapewnić komfort jego użytkownikowi.

Kolejne rozwiązanie to specjalne rękawice służące do ochrony przed przecięciami. To prototyp bionicznej rękawicy antyprzecięciowej inspirowanej pancerzem pancernika, zawierającej dodatki mineralne (bazaltu), dzięki czemu uzyskano zwiększenie odporności na przecięcie oraz ścieranie – 17-krotny wzrost odporności na ścieranie oraz 5-krotny wzrost odporności na przecięcie.

Następne rozwiązanie to samodopasowujące się uszczelnienia części twarzowych sprzętu ochrony układu oddechowego. Opracowano je z materiałów wiskoelastycznych modyfikowanych dodatkami wpływającymi na poprawę elastyczności i właściwości higienicznych materiału oraz zmniejszenie palności. Te uszczelnienia umożliwiają nawet 14-krotny wzrost wskaźnika dopasowania półmaski do twarzy, znacznie szybsze odprowadzenie ciepła i wilgoci ze skóry oraz znaczącą poprawę komfortu stosowania sprzętu u 89% uczestników badań użytkowych.

Czwarty cel szczegółowy to poszerzenie stanu wiedzy o przyczynach oraz skutkach wypadków przy pracy i chorób związanych z pracą oraz o opłacalności ekonomicznej działań prewencyjnych na poziomie państwa i przedsiębiorstw. Chciałabym zwrócić uwagę na farmy wiatrowe, które emitują hałas słyszany i niskoczęstotliwościowy. W wyniku szeregu badań stwierdzono, że hałas turbin wiatrowych o równoważnym poziomie dźwięku A – co najmniej 50 dB – należy uznać za hałas uciążliwy ze względu na możliwość realizacji przez pracownika jego podstawowych zadań, jeśli jego miejsce pracy znajduje się w pobliżu farm wiatrowych.

Kolejna kwestia – ocena właściwości toksycznych i alergizujących pleśni z rodzaju Aspergillus w środowisku pracy archiwów i bibliotek. Dotychczas nie prowadzono badań w tych placówkach. Okazało się, że osiadły pył zgromadzony na powierzchniach podłóg i przechowywanych zbiorów jest istotnym rezerwuarem grzybów pleśniowych. W 25% badanych próbek stwierdzono obecność genu odpowiedzialnego za biosyntezę patuliny, zaś w 11,5% genu odpowiedzialnego za biosyntezę ochratoksyny A. Pomiary stężeń grzybów w jamie nosowej wykazały, że u pracowników archiwów stężenia te były istotnie wyższe niż u pracowników bibliotek.

Następny projekt dotyczył opracowania narzędzia komputerowego do oceny skuteczności procesów zarządzania bhp w organizacjach w zmiennych warunkach środowiska,

opartego na zastosowaniu wiodących i wynikowych wskaźników. Opracowano zintegrowany wskaźnik procesów zarządzania bhp, który umożliwia porównanie między zakładami skuteczności procesów zarządzania bhp, a także modelowanie różnych rozwiązań i porównywanie ich skuteczności.

Nowe wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń związanych z emisją spalin z silników Diesla. Zmieniło się podejście w dyrektywie z 2019 r. Od sierpnia br. będzie dokonywany nie pobór z całości pyłu, ale węgla elementarnego występującego w tych dymach. Wychodząc naprzeciw, opracowaliśmy w instytucie metody oznaczania węgla elementarnego w powietrzu na stanowiskach pracy umożliwiających oznaczenie stężenia EC do oceny narażenia zawodowego związanego ze spalinami emitowanymi z silników Diesla. Przeprowadzono również rozpoznanie występowania poziomu stężeń EC na stanowiskach pracy. Okazało się, że największe zagrożenia występują w hutach stali – 7-krotne przekroczenia wartości NDS – i kopalniach niewęglowych.

Kolejne rozwiązanie to interaktywne rękawice symulujące wrażenie dotyku w środowisku wirtualnym obiektów o zróżnicowanej temperaturze, przy jednoczesnym śledzeniu ruchu palców i ręki w przestrzeni. To bardzo ważne rozwiązanie dla szkoleń z wykorzystaniem rzeczywistości wirtualnej. Może być zastosowane na różnych stanowiskach pracy.

Piąty, ostatni, cel szczegółowy to kształtowanie i promocja kultury bezpieczeństwa przez doskonalenie zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy oraz rozwój nowoczesnego systemu edukacji i informacji społeczeństwa w powiązaniu z całym cyklem życia. Przygotowaliśmy szkolenia zakresu doboru i użytkowania sprzętu chroniącego przed upadkiem z wysokości wykorzystujące technikę rzeczywistości wirtualnej. Na slajdzie przedstawiono cztery scenariusze szkoleniowe – przejście po poziomym pomoście roboczym, zawiśnięcie człowieka na wysokości pod stanowiskiem pracy po powstrzymaniu jego spadania, prace elewacyjne na wysokości, na przykład mycie lub malowanie, oraz prace wykonywane na płaskich dachach, na przykład odśnieżanie.

Chodzi też o utrzymanie baz wiedzy ChemPył i BioInfo oraz ich rozwój. Są one bardzo popularne, ponad 600 tys. odwiedzin rocznie. To jedyne w Polsce narzędzie udostępniane online bezpłatnie. Zawiera uaktualniane informacje merytoryczne niezbędne do prawidłowego zarządzania ryzykiem zawodowym oraz narzędzia do bezpośredniego wykorzystania w praktyce (program do oceny ryzyka, baza informacji na temat substancji chemicznych o ustalonych wartościach normatywów higienicznych, baza wyników pomiarów, wykazy mikroorganizmów wskaźnikowych, postępowanie z odpadami medycznymi). Jest tam również platforma dyskusyjna (ponad 1900 zarejestrowanych odbiorców), materiały instruktażowe, na przykład filmy (m.in. o tym, jak poprawnie usunąć kleszcza z powierzchni skóry, poprawna higiena dłoni). Prowadzone są szkolenia, a co miesiąc przesyłany jest newsletter do zainteresowanych użytkowników.

Jeśli chodzi o stale rosnące zagrożenia przeciążeniowe układu mięśniowo-szkieletowego, to opracowano program ćwiczeń dla osób z bólami pleców części lędźwiowo-krzyżowej i szyjnej oraz z dolegliwościami rąk i nadgarstków, przetestowano dwumiesięczny program ćwiczeń w grupie pracowników biurowych, wykonując pomiary parametrów fizycznych i funkcjonalnych. Opracowano również program komputerowy „Zdrowy biurowy", zawierający treści edukacyjne oraz program ćwiczeń. Jest dostępny jako aplikacja na smartfonach.

Co do szacowania kosztów i korzyści inwestowania w innowacje skierowane na ograniczanie ryzyka zawodowego w przedsiębiorstwach to opracowano specjalny kalkulator do ich szacowania, który pozwala nie tylko na sprawdzenie, ale również modelowanie i planowanie różnych rozwiązań innowacyjnych oraz porównanie, które z nich będzie najbardziej opłacalne z ekonomicznego punktu widzenia.

Wyniki piątego etapu programu wieloletniego to ponad 140 zadań i projektów, zatem również bardzo dużo produktów, które uzyskaliśmy. Przez 3 lata było ich ok. 3,5 tys., w tym m.in. rozwiązania organizacyjne – 70, wzorcowane wyposażenie badawcze i pomiarowe – prawie 1 tys., programy komputerowe i modele numeryczne, bazy danych, systemy informatyczne – 43, materiały informacyjne (w tym w wersji internetowej) – 464, publikacje naukowe i popularnonaukowe – 512, seminaria, konferencje, warsztaty, szkolenia, kampanie informacyjne, konkursy, wystawy – 298.

Niezależnie od programu wieloletniego w instytucie prowadzone są inne, synergiczne działania, w tym zadania badawcze w ramach działalności statutowej. Należy wymienić m.in. projekt „Wpływ nowych form pracy na prekaryjność warunków pracy i jakość życia". Chodzi o pracę platformową, freelancerów i porównanie ze standardowymi formami pracy. O ile najmniejsza prekaryjność jest u pracowników tradycyjnych, o tyle w ich przypadku są największe wymagania pracy w porównaniu z pozostałymi grupami.

Kolejny projekt to „Praca zdalna – aspekty organizacyjne, ergonomiczne, psychospołeczne oraz zdrowotne". Ponadto realizujemy sześć projektów krajowych w ramach programów operacyjnych, dwa projekty krajowe w ramach „Narodowego programu zdrowia na lata 2021–2025" oraz inne przedsięwzięcia.

Na slajdzie przedstawiono przykład projektu krajowego realizowanego w ramach programu operacyjnego „Inteligentny rozwój". To półmaska przeciwsmogowa. Następnie projekt „Sygnalizator plus – analiza sytuacji pracowników w wieku emerytalnym i przedemerytalnym w przedsiębiorstwach w oparciu o klasyfikację ICF" realizowany w ramach programu operacyjnego „Wiedza, edukacja, rozwój". Jego celem jest zwiększenie możliwości wydłużenia aktywności zawodowej pracowników w wieku przedemerytalnym i emerytalnym w sektorze dużych przedsiębiorstw przez opracowanie i wdrożenie do praktyki modelu „Sygnalizator plus", umożliwiającego ocenę zdolności do pracy pracowników w wieku przedemerytalnym i emerytalnym oraz dostarczającego pracodawcy propozycji działań interwencyjnych pod kątem zapewnienia możliwości kontynuowania aktywności zawodowej i potrzebnych form wsparcia w grupie pracowników starszych.

Z projektów realizowanych w ramach „Narodowego programu zdrowia" należy wymienić m.in. projekt „Wpływ wybranych czynników zawodowych i pozazawodowych na występowanie dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego wśród pracowników biurowych pracujących w bezpośrednim kontakcie z klientem". Natomiast projekt realizowany we współpracy z KGHM Polska Miedź SA dotyczy opracowania zestawu symulatorów szkoleniowych dla ładowarki, samojezdnego wozu kotwiącego, samojezdnego wozu wiercącego oraz symulacje VR obsługi codziennej i konserwacji wszystkich tych maszyn. Inny projekt krajowy w ramach konkursu OPUS 18 to „Intensywny chów drobiu – identyfikacja zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym i ich wpływ na zdrowie człowieka". Zidentyfikowano ponad 180 rodzajów grzybów i ponad 60 rodzajów bakterii, z których część powoduje jednostki chorobowe.

Ponadto w ubiegłym roku zrealizowaliśmy cztery projekty międzynarodowe dotyczące różnych aspektów, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy. Realizujemy także trzy projekty w ramach sieci Partnership for European Research in Occupational Safety and Health (PEROSH).

Wykonujemy również zadania eksperckie w ramach umowy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, dotyczącej dofinansowania działań płatników składek, skierowanych na utrzymanie zdolności do pracy. W 2022 r. w CIOP–PIB dokonano oceny merytorycznej 2187 projektów. Przeprowadzono 263 wizyty monitorujące oraz 893 kontrole trwałości projektów. Dokonano także odbioru 1434 zrealizowanych projektów.

W ramach piątego etapu programu wieloletniego CIOP–PIB wykonał 669 zleceń w zakresie: rozpoznania, oceny oraz eliminacji czynników zagrożeń pracy i życia człowieka, oceny przystosowania stanowisk pracy do możliwości psychofizycznych człowieka, badania środków ochronnych, wsparcia w pozyskiwaniu wiedzy dotyczącej zagrożeń w środowisku pracy, opiniowania spraw związanych z wypadkami przy pracy, oceny zdolności do pracy osób poszkodowanych w wypadkach.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękujemy bardzo pani prof. Wolskiej. Na pewno pani profesor uzmysłowiła nam ogrom zadań realizowanych przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

Proszę o zabranie głosu panią Agnieszkę Szczygielską.

Przedstawicielka Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego Agnieszka Szczygielska:

Mówiąc o poprawie bezpieczeństwa i warunków pracy, warto sobie uświadomić, że niezależnie od tego, jak byłyby pogłębione analizy dotyczące stanu bezpieczeństwa pracy w Polsce czy potrzeb w zakresie bezpieczeństwa pracy w polskich przedsiębiorstwach, innowacyjnych rozwiązań, które powstają m.in. w naszym instytucie, potrzebne są działania upowszechniające, które w odpowiedzi na potrzeby przedsiębiorstw mają służyć poprawie bezpieczeństwa i warunków pracy.

Bez działań upowszechniających i wspierających wprowadzanie tych rozwiązań do praktyki trudno mówić o ich wpływie na poziom bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwach, bez działań, które mają na celu budowę kultury bezpieczeństwa i podnoszenie świadomości w zakresie bezpieczeństwa pracy zarówno wśród pracowników, jak i wśród pracodawców. Pracodawcy muszą zrozumieć, jak wiele działań mogą zrealizować dla poprawy bezpieczeństwa pracy, nie zawsze dużym nakładem finansowym. Pracownicy też muszą być świadomi, że mają prawo do bezpiecznych warunków pracy, ale mają również obowiązek troszczyć się o bezpieczeństwo swoje i współpracowników.

W celu wprowadzania wyników prac prezentowanych przez panią prof. Wolską do praktyki instytut realizuje trzy grupy działań. To po pierwsze upowszechnianie – przekazywanie do określonych adresatów informacji merytorycznych na temat produktu, wypracowywanych w projekcie dobrych praktyk oraz rezultatów innych niż produkt. Po drugie, wdrożenie wyników badań, czyli ich zastosowanie w praktyce społeczno-gospodarczej, w tym w szczególności wprowadzenie na rynek w postaci konkretnych produktów lub usług. Po trzecie, komercjalizacja, czyli motywowany osiąganiem zysków proces, w którym efekty działalności badawczo-rozwojowej stają się lub w zamierzeniu mogą się stać przedmiotem obrotu rynkowego.

W ramach działań upowszechniających realizujemy przede wszystkim kampanie społeczne. Chciałabym w tym miejscu podziękować partnerom – służbom bhp, instytucjom – którzy wspólnie z nami realizują ogólnopolskie czy europejskie kampanie społeczne.

Inne formy działań upowszechniających to konferencje, seminaria, warsztaty, szkolenia, prezentacje opracowań i udział instytutu w targach, wystawach i konkursach, opracowywanie materiałów informacyjnych i promocyjnych, organizowanie lub udział w konkursach i wystawach, promocja w mediach, artykuły naukowe i popularnonaukowe, działalność wydawnicza CIOP–PIB (wydawanie czasopism i wydawnictw zwartych). Te formy działań realizowaliśmy nie tylko w ramach programu wieloletniego, ale także w ramach innych programów i statutowej działalności instytutu.

Kampanie społeczne to grupa działań, którym przyświeca jeden cel, realizowanych w określonym czasie, adresowanych do konkretnych grup odbiorców. W piątym etapie programu wieloletniego realizowaliśmy trzy kampanie. Były one odpowiedzią instytutu na potrzeby powstałe w wyniku sytuacji społecznej, ekonomicznej.

Najpierw 2020 r. – początek izolacji związanej z pandemią. Duża część pracowników po raz pierwszy odczuła konieczność wykonywania pracy w domu. Nie każdy z nich miał świadomość, jak należy zarządzać swoim czasem, jakie działania własne należy podejmować, żeby praca była wykonywana w zdrowych i bezpiecznych warunkach. Stąd kampania „Aktywni w pracy". Potem w 2021 r., kiedy wielu z nas bardzo silnie odczuwało negatywne konsekwencje pracy w izolacji, szczególnie w obszarze psychospołecznym, prowadziliśmy kampanię „Stres cyfrowy". Przedstawiliśmy sposoby na to, jak można sobie pomóc, jak przygotowani pracodawcy mogą pomagać pracownikom, żeby te konsekwencje nie były tak silne. W zeszłym roku skupiliśmy się na temacie, który wielokrotnie przewijał się, jeśli chodzi o bezpieczeństwo pracy w Polsce, czyli problem mikroprzedsiębiorstw. Prowadziliśmy kampanię „Mikrofirma – maxi BHP", która koncentrowała się na bezpieczeństwie pracy w najmniejszych firmach.

To działania, które zaproponowaliśmy. Uczestniczyli w nich nasi partnerzy, którzy niekiedy proponowali własne działania lub włączali się w to, co my organizowaliśmy. Działania tych kampanii objęły łącznie ok. 5,2 mln osób. Równolegle z kampaniami ogólnopolskimi realizowaliśmy polską edycję kampanii europejskiej pod nazwą „Dźwigaj z głową". Centralny Instytut Ochrony Pracy, pełniąc rolę krajowego punktu Agencji Bez-

pieczeństwa i Zdrowia w Pracy, koordynuje w Polsce realizację kampanii europejskiej. Kampania „Dźwigaj z głową" realizowana w latach 2020–2022 dotyczyła zagrożeń mięśniowo-szkieletowych. W działaniach kampanii uczestniczyło łącznie ok. 3,5 mln osób.

Staramy się, żeby treści dotyczące tematyki bezpieczeństwa pracy były szeroko promowane w mediach społecznościowych. Mamy obecnie dziewięć profili CIOP–PIB w portalach społecznościowych. Serdecznie zapraszam państwa do korzystania z naszych profili. Wykorzystując możliwości, jakie dają media społecznościowe, staramy się przekazywać wyniki prac realizowanych w instytucie oraz aktualne informacje na temat tego, co dzieje się w obszarze bezpieczeństwa pracy i co może być ważne dla służby bhp. Od kilku lat instytut przygotowuje i upowszechnia newsletter zawierający m.in. comiesięczne podsumowanie najważniejszych informacji, zaproszenia, anonsy dotyczące nowych projektów itp.

Obchody Światowego Dnia Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy w Polsce mają również formę kampanii. W 2020 r. – „Bezpieczeństwo i higiena pracy chroni i ratuje życie", w 2021 r. – „Przewiduj, przygotuj się i reaguj na kryzysy. Postaw na BHP", w 2022 r. – „Kultura bezpieczeństwa – wspólna sprawa". To bardzo szerokie i aktualne tematy. Przygotowano i upowszechniano trzy strony internetowe Dnia Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy, w tym na portalu Facebook, na których publikujemy informacje dotyczące tematyki. Przygotowano i upowszechniano materiały informacyjne i publikacje popularno-naukowe oraz infografiki.

Kolejny ważny obszar to prezentacja wyników projektów, rozwiązań techniczno-organizacyjnych. Pani prof. Wolska przedstawiła kilka wybranych przykładów rozwiązań, które powstały w ramach programu wieloletniego. Kolejne kilka przykładów możecie państwo zobaczyć na naszym stoisku w sali kolumnowej, ale wszystkich produktów programu powstało ponad 3 tys. Staramy się o kontakt z przedsiębiorstwami, służbą bhp, przedstawicielami instytucji i organizacji, które szukają nowych rozwiązań. Konkursy innowacji, giełdy wynalazków, kontakty bezpośrednie stanowią bardzo ważne forum do rozmowy o bezpieczeństwie pracy i tego, co można wdrożyć.

Następny obszar działalności to konkursy artystyczne i wystawy. Wydaje się, że konkursy artystyczne realizowane przez instytut mają mniejszy związek z problemem bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwach. Proszę jednak zwrócić uwagę, że na przykład z konkursu na plakat bezpieczeństwa pracy co roku z każdej edycji pięć plakatów trafia do przedsiębiorstw. W tym roku wiele przedsiębiorstw zgłosiło się do nas z propozycją zorganizowania – w związku z obchodami Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy – wystawy plakatów bezpieczeństwa pracy w swoich firmach, żeby pracownicy mogli zobaczyć te prace i żeby zwrócić uwagę na przekaz związany z bezpieczeństwem pracy w artystycznej formie.

Inne efekty tych działań to filmy, zdjęcia, materiały graficzne, które później mogą być – i są – wykorzystywane w przedsiębiorstwach.

W ramach tego obszaru działalności realizujemy również działania na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Przygotowaliśmy grę edukacyjną dla dzieci pod nazwą „Supermocni", która została udostępniona bezpłatnie w postaci aplikacji mobilnej.

Część z produktów i środków ochrony indywidualnej opracowanych w instytucie to rozwiązania, które później przekazujemy na rynek we współpracy z producentami i dystrybutorami środków ochrony indywidualnej. Dlatego przed podjęciem działań w tym zakresie badamy i oceniamy zapotrzebowanie. W ramach jednego z projektów opracowaliśmy trzy raporty z badania rynku: „Diagnoza i prognoza rynku usług bhp oraz charakterystyka służby BHP w Polsce", „Środki ochrony indywidualnej układu oddechowego, oczu, twarzy, głowy i słuchu oraz maski medyczne", „Rynek środków ochrony indywidualnej i zbiorowej 2022. Środki ochrony kończyn górnych i dolnych, odzież ochronna dla spawaczy, przegrody spawalnicze, ekrany akustyczne w biurach". Poznaliśmy, na jakim polu działamy i jakie są potrzeby w tym zakresie.

Wystawy i konkursy wynalazków wiążą się z nagrodami i wyróżnieniami. Staramy się, żeby prace, które powstają w instytucie, zanim trafią do producentów, były oceniane przez specjalistów z zakresu innowacji w obszarze bezpieczeństwa pracy; żeby nagrody, które udaje nam się zdobywać, były rzeczywistym potwierdzeniem ich atrak-

cyjności w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy. Jeżeli produkty trafiają na rynek lub do potencjalnych producentów, dbamy również o zapewnienie ochrony praw do powstających rozwiązań, ochrony patentowej.

Przedstawiłam jedynie przykłady działań w celu upowszechniania wyników prac i promowania kultury bezpieczeństwa pracy. Wszystkie działania mają sens wówczas, gdy mamy partnerów, którzy chcą z nami współpracować. W obszarze poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy działa wiele instytucji, organizacji i osób zaangażowanych w realizację działań w tym zakresie. Współpracujemy z nimi. Włączamy ich w realizację naszych projektów. Niekiedy odpowiadamy na zapotrzebowanie partnerów. Realizujemy ich projekty, aby ich wesprzeć, znaleźć rozwiązanie naukowe, bo niekiedy nauka może odpowiedzieć na pytanie, dlaczego jakieś procesy się pojawiają. Staramy się odpowiadać na te pytania. Mogę stwierdzić z satysfakcją, że wiele z tych projektów realizowanych później w przedsiębiorstwach przynosi wspaniałe efekty w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy.

Mamy w instytucie stałe grono partnerów – przedsiębiorstwa zrzeszone w Forum Liderów Bezpiecznej Pracy, firmy zrzeszone w Sieci Ekspertów ds. BHP, członkowie Krajowej Sieci Partnerów – którzy wspierają nas w realizacji polskiej edycji kampanii europejskiej; regionalne ośrodki i jednostki edukacyjne, które wspomagają nas w opracowywaniu projektów z uwzględnieniem potrzeb i specyfiki przedsiębiorstw.

Podsumowując działania upowszechniające, w ostatnich trzech latach to ok. 180 tys. bezpośrednich uczestników konferencji, spotkań czy seminariów. Natomiast zasięg pośredni to ok. 15,8 mln odbiorców wyników programu wieloletniego. To odbiorcy materiałów informacyjnych i promocyjnych, publikacji prasowych, zasobów biblioteki CIOP–PIB, treści w internecie i mediach społecznościowych. W latach 2020–2022 udostępniono w portalu CIOP–PIB 40 nowych serwisów z zakresu bhp i ergonomii (ponad 2200 stron), łącznie ponad 330 materiałów informacyjnych, broszur, książek open access i artykułów w formacie pdf, 475 informacji o nowościach prawnych (ze 107 komentarzami). Odnotowano 14,47 mln wejść (52,09 mln pobranych stron).

Przygotowujemy materiały dla mediów z zakresu bezpieczeństwa pracy. Zachęcamy je do współpracy z instytutem. Staramy się promować tematykę kultury bezpieczeństwa pracy w mediach codziennych. Chodzi nam o to, żeby to był temat dnia codziennego, coś, co dotyczy każdego z nas. Spotykamy się z przychylnością dziennikarzy. Ukazują się materiały w prasie, mediach elektronicznych, radiu, telewizji. Mamy nadzieję, że poprzez takie przekazy zachęcimy media do większego zainteresowania tematem bezpieczeństwa pracy.

Jesteśmy instytutem naukowym. Staramy się, żeby część naszych prac była publikowana w postaci artykułów i wydawnictw zwartych, żeby wyniki naszych prac trafiały również do uczestników studiów podyplomowych, szkoleń okresowych i specjalistycznych i kształcenia akademickiego (na Politechnice Warszawskiej), a także żeby wszyscy uczestnicy rynku pracy mogli korzystać z efektów prowadzonych przez instytut prac badawczych i żeby one wpływały na poprawę bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwach. Dziękuję uprzejmie.

Dyrektor CIOP–PIB Wiktor M. Zawieska:

Wyniki i produkty programu powstawały w ścisłej współpracy z przedstawicielami odbiorców. Jestem przekonany, że uwzględniają ich zapotrzebowania, problemy i wyzwania. Serdecznie zapraszam do dalszej współpracy.

Nie będę już mówił o szóstym etapie programu wieloletniego, który – ustanowiony decyzją rządu – rozpoczęliśmy od stycznia br. Będzie realizowany do 2025 r. Mam nadzieję, że również efekt tego etapu będzie służył wszystkim grupom odbiorców do tworzenia zdrowych i bezpiecznych warunków pracy. Dziękuję.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękujemy serdecznie przedstawicielom Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego.

Z pewnością Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy jest wyjątkową instytucją, nawet na tle Europy. Możemy tylko cieszyć się i być wdzięczni,

że dzięki waszym pracom mamy możliwość podnosić poziom bezpieczeństwa i higieny pracy w Polsce. Na końcu sali jest wystawa, na której można bezpośrednio zapoznać się z pracami instytutu.

Przechodzimy do wystąpień partnerów społecznych. Miałem zamiar poprosić pana Cezarego Kaźmierczaka, przewodniczącego Związku Przedsiębiorców i Pracodawców. Niestety ze względu na nadzwyczajne, niespodziewane okoliczności pana przewodniczący musiał nas opuścić.

Proszę o zabranie głosu pana Kazimierza Kimso, szefa regionu dolnośląskiego NSZZ „Solidarność", który reprezentuje przewodniczącego związku pana Piotra Dudę.

Przewodniczący Zarządu Regionu Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność" Kazimierz Kimso: Zostały przedstawione bardzo cenne informacje, nad którymi trzeba się pochylić. Trzeba je przemyśleć, trudno je komentować„na gorąco".

Działania podejmowane przez Centralny Instytut Ochrony Pracy w kontekście badania pewnych zjawisk, wyprzedzania i wskazywania zagrożeń pojawiających się w środowisku pracy są dla nas niezwykle cenną inicjatywą. Trzeba z tego korzystać. Często jest bowiem tak, że my dobrze wiemy, ale nie chcemy z tego korzystać. Trzeba korzystać z dokonań naukowców, korzystać i wprowadzać je w życie w taki sposób, żeby nie dopuszczać do sytuacji, z powodu której dzisiaj tu jesteśmy, to znaczy do wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Pani prof. Koradecka niejednokrotnie zapoznawała Radę Ochrony Pracy z różnymi wynikami prac, choćby w kontekście ochrony osobistej. Z jednej strony – świetne rozwiązania, doskonale zabezpieczające, a z drugiej strony – rzeczywistość, przemysł ich nie akceptował z prostej przyczyny: dobre rozwiązania kosztują, natomiast byle jakie chińskie można kupić dużo taniej. To jest też kwestia budowania pewnej świadomości, że tanie nie znaczy dobre.

Związek Zawodowy „Solidarność" obchodzi Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych od 1991 r. Od czasu, kiedy uzyskaliśmy informację, że jest obchodzony w Stanach Zjednoczonych, potem przejęły to europejskie centralne, zaczęliśmy ten dzień obchodzić w Polsce w szczególny sposób. Z jednej strony świeczka, z drugiej poprzez pewną refleksję na temat stanu naszej wiedzy, jak również stanu prawnego w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. W tym dniu w wielu regionach odbywają się konferencje, spotkania, seminaria dotyczące szeroko rozumianej ochrony pracy.

Od wielu lat Region Dolny Śląsk współpracuje w tym zakresie z Głównym Inspektoratem Pracy. Komisja Krajowa włącza się w te działania. We Wrocławiu odbywają się konferencje poświęcone różnym zagadnieniom. Muszę się pochwalić, że czasami przynoszą one dobro. Niekiedy jest tak, że spotykamy się, pogadamy i nic z tego nie wynika, poza tym, że coś zapisaliśmy na papierze, o ile zapisaliśmy, natomiast w ubiegłym roku rozmawialiśmy o pracy zdalnej – o jej plusach i minusach. Zastanawialiśmy się, czy to jest przekleństwo czy dobrodziejstwo. Omawialiśmy różne kwestie związane z pracą zdalną. Szereg rozwiązań, o których rozmawialiśmy, zostało wprowadzonych do naszego prawodawstwa, co odnotowaliśmy z dużą satysfakcją.

Występuję przed szacownym gremium przedstawicieli instytucji, którzy pochylają się nad zagadnieniami związanymi z ochroną pracy. To przedstawiciele Państwowej Inspekcji Pracy, CIOP, społeczni inspektorzy pracy, pracownicy służb bhp. W tym dniu trzeba wam podziękować za dobrą robotę. Dziękuję Państwowej Inspekcji Pracy, Centralnemu Instytutowi Ochrony Pracy, służbom bhp i społecznym inspektorom pracy.

Jeżeli nie ma dobrego trójkąta, to znaczy pracodawcy, służby bhp i społecznej inspekcji pracy… W zakładach, w których ten trójkąt nie funkcjonuje dobrze, zazwyczaj nie jest najlepiej, choć jak zostało tu powiedziane, tak pokazuje statystyka, na niwie bezpieczeństwa i higieny pracy sytuacja w zakresie wypadkowości poprawia się. Mamy świadomość, że zakłady – powiedzmy – ciężkie, gdzie występowały duże zagrożenia, w dużej mierze przechodzą do historii. Pojawiają się zakłady nowoczesne, które często mają w swoim programie założenia zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, a w związku z tym wypadków i zagrożeń teoretycznie jest mniej. Jak jest świadomy pracodawca, dobry beha-

powiec, dobry społeczny inspektor pracy, to w tym zakładzie są dobre warunki pracy. Oczywiście nie może być społecznego inspektora pracy, jak nie ma związku zawodowego, bo przecież go się nie powoła. Zgodnie z ustawą z 1983 r. tylko tam, gdzie są związki zawodowe, może funkcjonować społeczna inspekcja pracy. To trio jest niezwykle istotne.

Bardzo dziękuję za zaangażowanie, za pracę. Dziękuję za już i proszę o jeszcze.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję panu Kazimierzowi Kimso. Od lat dolnośląska „Solidarność" organizuje we Wrocławiu obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych. Dziękuję za tę inicjatywę. Wszyscy ją doceniamy.

Proszę o zabranie głosu pana Sebastiana Koćwina, wiceprzewodniczącego OPZZ, reprezentującego przewodniczącego OPZZ pana Piotra Ostrowskiego.

Wiceprzewodniczący Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych Sebastian Koćwin:

Witam wszystkich serdecznie i dziękuję za zaproszenie na dzisiejszą, ważną uroczystość. Cieszy fakt, że tak licznie uczestniczymy w sesji Rady Ochrony Pracy poświęconej obchodom 28 kwietnia wspominanego jako Światowy Dzień Bezpieczeństw i Ochrony Zdrowia w Pracy, a przez ruch związkowy upamiętnianego jako Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych.

Organizacje związkowe od lat podejmują szereg inicjatyw, aby szczególnie uczcić ten dzień. Spotykają się na kameralnych spotkaniach, organizują seminaria, konferencje, wykłady i wystawy o charakterze edukacyjno-informacyjnym. Coraz częściej, jak w tym roku w centrali OPZZ, organizujemy briefingi i konferencje prasowe dla dziennikarzy, a nawet zapalamy znicze w liczbie równej liczbie zmarłych pracowników w danym roku. W tym roku zapalimy 180 zniczy. Pamiętamy o tych, którzy zginęli w pracy.

Dziś szczególnego znaczenia nabierają tegoroczne hasła obchodów 28 kwietnia promowane przez Międzynarodową Organizację Pracy oraz Międzynarodową Konfederację Związków Zawodowych. Są nimi: „Bezpieczne i zdrowe środowisko pracy jest podstawową zasadą i prawem w pracy" i ,,Organizowanie się na rzecz zdrowia i bezpieczeństwa". Hasła 2023 r. podkreślają z jednej strony, że nadszedł czas, by zdrowie i bezpieczeństwo w pracy traktować jak prawo fundamentalne, a z drugiej, że najlepszą taktyką na rzecz poprawy warunków pracy jest organizowanie się i wspólne działanie. OPZZ podkreśla, że takie możliwości dają pracownikom właśnie związki zawodowe.

Warto jeszcze podkreślić, że włączenie bezpiecznego i zdrowego środowiska pracy do ram podstawowych zasad i praw w pracy to przełom w dziedzinie bezpieczeństwa pracy. Dzięki temu konwencja nr 155 dotycząca bezpieczeństwa i higieny pracy oraz konwencja nr 187 dotycząca ram promocji bezpieczeństwa i higieny pracy – jako konwencje fundamentalne – mają szansę na ratyfikację przez nasz kraj. Jako OPZZ będziemy domagać się od polskiego rządu podjęcia prac w tym zakresie.

Niezależnie od haseł, pod jakimi będziemy obchodzić dzień 28 kwietnia, pamiętajmy szczególnie o naszych koleżankach i kolegach, którzy zginęli w miejscu pracy czy ponieśli uszczerbek na zdrowiu z powodu złych warunków pracy. Jak wcześniej wspomniałem, w 2022 r. śmierć w pracy poniosło 180 osób, czyli co drugi dzień jedna osoba traciła życie w pracy. To smutna statystyka. Pomimo tendencji spadkowej wypadkowości na przestrzeni ostatnich 10 lat nigdy nie będzie naszej zgody na jakiekolwiek zgony przez złe warunki pracy. Stąd związkowa misja dbałości o godne warunki pracy pozostaje aktualna każdego dnia. Pamiętajmy o tym nie tylko 28 kwietnia czy dzisiaj w trakcie uroczystego posiedzenia w Sejmie, ale na co dzień.

Jesteśmy jedną z organizacji partnerów społecznych tworzących Radę Dialogu Społecznego. Dlatego warto przy okazji Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy zadać sobie pytanie: Czy w dialogu społecznym obecna jest problematyka bezpieczeństwa pracy? Mogę odpowiedzieć za Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych: zdrowe i bezpieczne miejsca pracy to jeden z naszych związkowych priorytetów. Praktyka i statystyki pokazują, że w zakładach pracy, gdzie aktywnie działają związki zawodowe i społeczna inspekcja pracy, bezpieczeństwo pracy ma wyższe standardy, a pra-

cownicy są lepiej chronieni. Poprzez dialog społeczny możemy aktywnie uczestniczyć we wszystkich fazach decyzyjnych dotyczących bhp.

Jako partnerzy społeczni staramy się wpływać na zmianę prawa, kształtowanie postaw, aktywność w kampaniach społecznych ukierunkowanych na bezpieczeństwo i zdrowie pracownika. Dialog społeczny służy bezpośrednio zmianie rzeczywistości, a w przypadku obszaru bhp – ma bezpośredni wpływ na poprawę warunków pracy. Jako strona społeczna tego dialogu możemy wpisać się w popularyzację kultury bezpieczeństwa i zdrowego stylu życia czy zachowań prozdrowotnych. Dziś pojawia się także kolejne pytanie, czy rozmawiamy o bezpieczeństwie pracy w dialogu trójstronnym ? To pytanie pozostawiam otwartym, choć osobiście uważam, że zwłaszcza dziś potrzebna jest debata na temat warunków pracy w Polsce, zwłaszcza wobec nowych zagrożeń i wyzwań wynikających z postępu technologicznego.

Cyfryzacja procesów pracy, praca zdalna i zmiany technologiczne spowodowały nasilenie ryzyk psychospołecznych w pracy. Pojawiły się zjawiska dotychczas niespotykane w takiej skali, jak zatarcie tradycyjnych granic między pracą a życiem prywatnym, ograniczanie prawa pracownika do bycia offline czy brak interakcji społecznych. Wciąż aktualnymi wyzwaniami są stres w miejscu pracy, zaburzenia mięśniowo-szkieletowe czy zagrożenia biologiczne. Dodatkowo, zmiany demograficzne, klimatyczne i procesy związane z globalizacją mają znaczący wpływ na warunki pracy, jej wykonywanie i bezpieczeństwo człowieka w środowisku pracy.

To są wspólne dla nas wyzwania do podejmowania w dialogu trójstronnym. Uczyńmy bezpieczeństwo i zdrowie w pracy fundamentalnym prawem w pracy, zarówno w teorii, jak i w praktyce, zgodnie z przesłaniem tegorocznego hasła MOP. Niech bezpieczeństwo i higiena pracy będą prawem fundamentalnym. Może to jest kolejne zadanie i wyzwanie do podjęcia w dialogu trójstronnym?

Jako wiceprzewodniczący centrali związkowej chciałbym także na zakończenie przekazać, co nas, związkowców, boli najbardziej. Bolą nas patologie na rynku pracy, które bardzo źle wpływają na bezpieczeństwo pracy. Bez ich likwidacji nie będzie poprawy bezpieczeństwa. Po pierwsze, prawo wciąż nie chroni wielu grup pracowników. Zatrudnienie „śmieciowe", umowy cywilnoprawne, samozatrudnienie. Dziś jest potrzeba objęcia większą ochroną bhp tych grup pracowników, którzy tej ochrony nie mają, także w mikroprzedsiębiorstwach, w przypadku których nie ma danych o warunkach pracy. Jako OPZZ wciąż apelujemy do Głównego Urzędu Statystycznego o objęcie badaniami także tego obszaru.

Po drugie chodzi o wiek poszkodowanych w wypadkach w pracy. Chodzi o młodych, ale i dojrzałych, doświadczonych pracowników w wieku 55+. Młodzi pracownicy rozpoczynający swoją karierę zawodową nie mają należytego doświadczenia zawodowego i świadomości zagrożeń występujących w środowisku pracy. Pandemia utrwaliła złe nawyki szkoleniowe. Niepewna pozycja zawodowa młodych pracowników sprawia, że przyjmują na siebie prace i zadania o niskim standardzie bhp. To sprzyja wypadkom. Martwi także fakt, że wciąż dominującą przyczyną wypadków przy pracy (61,1%) są nieprawidłowe zachowania pracowników w skali ogólnej liczby poszkodowanych w pracy (66,6 tys. osób).

Po trzecie, wypadki są często spowodowane zmianami w organizacji pracy, elastycznością i niepewnością zatrudnienia, a także zwiększoną presją spełniania wygórowanych wymogów w pracy. Wzrasta liczba przypadków zaburzeń psychicznych. Łatwiej o wypadek, gdy pracownik nie ma pewności zatrudnienia, pracuje w nadgodzinach, niejednokrotnie pada ofiarą mobbingu czy dyskryminacji ze strony pracodawcy. Co roku zadajemy pytanie, co zrobić, aby było lepiej? Dialog społeczny na rzecz kształtowania kultury bezpieczeństwa w każdym wymiarze jest właśnie takim narzędziem.

Jako związki zawodowe wiemy, jaka jest nasza rola. Naszym orężem jest niezastąpiona rola społecznych inspektorów pracy w codziennej walce o poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy w każdym zakładzie pracy. Będziemy nadal włączać pracowników i ich przedstawicieli do nowych aktywności. Po naszej związkowej stronie – jako przedstawiciele pracowników i społecznych inspektorów pracy – pozostaje edukacja i kształtowanie świadomości pracowników o bezpiecznych zachowaniach w pracy. Tylko wspólne działa-

nia na rzecz bezpieczeństwa pracy mogą przynieść skutek w postaci poprawy warunków pracy. Dziękuję za uwagę.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję panu przewodniczącemu.

Chcę zapewnić, że ten bardzo ważny wątek, który pan podniósł, przewija się w wielu stanowiskach Rady Ochrony Pracy. Ani rozwój gospodarczy, ani postęp techniczny, nowe technologie same z siebie nie zapewnią poprawy bezpieczeństwa pracy. Troska i dbałość o ten obszar to niekończąca się opowieść. Poszukiwanie rozwiązań ustawowych, a przede wszystkim edukacja pracodawców i pracowników musi być nieustanna. Do tego wątku nawiążemy w naszym apelu, który przyjmiemy na końcu posiedzenia.

Proszę o zabranie głosu pana Janusza Kowalskiego, wiceprezesa Związku Rzemiosła Polskiego, reprezentującego prezesa związku pana Jana Gogolewskiego.

Wiceprezes Związku Rzemiosła Polskiego Janusz Kowalski:

Miałem powiedzieć zupełnie co innego, ale pod wpływem wypowiedzi mojego przedmówcy zmieniłem swoje wystąpienie.

Od 40 lat reprezentuję jedną z najbardziej potrzebnych społeczeństwu gałęzi gospodarki, ale nie zawsze docenianą – rzemiosło. Drobne usługi, duże usługi, wiemy, że nie ma rozwijającego się społeczeństwa bez rozwiniętych usług. W rozwiniętych państwach ok. 70% dochodu narodowego przynoszą różne usługi. Zdajemy sobie z tego sprawę, że bezpieczeństwo pracy dla naszych pracowników jest podstawą istnienia tych usług, a równocześnie proszę nie zapominać, że zatrudniamy ok. 100 tys. uczniów, których uczymy różnych zawodów, począwszy od budowlanych, skończywszy na elektronice, technice. To są młodzi ludzie. Musimy ich uczyć od początku przede wszystkim bezpieczeństwa pracy, którego nie lubią.

Nie mogę się zgodzić z wypowiedzą przedmówcy, że pracownicy w mikroprzedsiębiorstwach są mniej zaopiekowani niż w dużych korporacjach. Obserwując korporacje i duże zakłady pracy i mając możliwość porównania, widzę, że pracownicy w średnich, małych i mikroprzedsiębiorstwach są o wiele bardziej zaopiekowani przez właścicieli i przedsiębiorców niż w dużych korporacjach, gdzie właściciele niejednokrotnie nawet nie znają swoich pracowników. W naszym środowisku znamy wszystkich pracowników.

Poza tym obecnie jest rynek pracowników, a nie pracodawców. Chcąc nie chcąc, musimy dbać o dobro pracowników, żeby byli zadowoleni, żeby nie przychodzili zmęczeni i sfrustrowani do pracy. Bardzo ich cenimy, bo jest coraz mniej ludzi chętnych do pracy, a więcej takich, którzy chcieliby korzystać ze wszystkich zdobyczy socjalnych przy najmniejszym wysiłku.

Poza tym szkolimy, uczymy. Młodzież musi od początku wiedzieć, że dobra praca to nie tylko wysiłek i praca ponad czas. Dlatego organizujemy rozmaite wyjazdy, konkursy. Coraz bardziej wzrasta świadomość i zapotrzebowanie na współpracę z instytutami naukowymi, które opracowują bardzo pomocne nam materiały. Pracujemy z inspektorami z okręgowych inspektoratów pracy, bo one są najbliższe małym i średnim przedsiębiorcom. Mały przedsiębiorca nie ma czasu jeździć na szkolenia i konferencje. On musi mieć na miejscu przeprowadzone szkolenie, świadomość, co można zrobić i jak podnieść jakość pracy.

W tym miejscu chciałem serdecznie podziękować pani minister za to, że to rozumie i mamy bardzo dobre kontakty. Od lat nie było tak dobrych kontaktów z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej jak obecnie. Mamy wszelkie możliwe szkolenia i co najważniejsze, to nie my musimy dostosować się do tych szkoleń, tylko szkolenia dostosowują się do nas. Mówimy, jakie tematy nas interesują, co interesuje naszą młodzież, co interesuje naszych pracowników. Dlatego chciałbym powiedzieć w imieniu pana prezesa Gogolewskiego i wszystkich rzemieślników, że ta współpraca układa się coraz lepiej.

Do wypadków przy pracy częściej dochodzi w dużych przedsiębiorstwach i korporacjach, gdzie ludzie są bardziej przemęczeni pracą niż w średnich, małych i mikroprzedsiębiorstwach. Ale zawsze my jesteśmy na szarym końcu. W tej chwili to się zmienia. Widać to zwłaszcza, jeżeli chodzi o bezpieczeństwo i higienę pracy. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękuję bardzo panu prezesowi. Dotknął pan bardzo ciekawych wątków.

Na pewno jest dylematem, czy większa ochrona i bezpieczeństwo są w sytuacji bliskiego kontaktu z pracownikiem, czy w wielkich molochach, zwłaszcza w przemyśle ciężkim, gdzie te zagrożenia bywają niesłychanie poważne, a ewentualne wypadki bardzo ciężkie w skutkach. Nie będę wymieniał branż, gdzie rzeczywiście wypadkowość jest duża. Na pewno niektóre z tych kwestii są nieporównywalne, trudno je ocenić. Potwierdza się teza, że mimo rozwoju gospodarczego trzeba zabiegać o bezpieczeństwo pracy.

Proszę o zabranie głosu pana Zbigniewa Janowskiego, przewodniczącego Związku Zawodowego „Budowlani".

Przewodniczący Związku Zawodowego „Budowlani" Zbigniew Janowski:

Wysłuchaliśmy kilku bardzo ciekawych wypowiedzi i oczywiście prezentacji CIOP, w której można znaleźć bardzo istotne i aktualne dane dotyczące nie tylko wypadkowości, ale też czynników zagrożeń i ryzyka w środowisku pracy. Przypominam, że bezpieczne i zdrowe środowisko pracy jest hasłem wiodącym tegorocznego Światowego Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy.

Dzisiejsza uroczysta sesja Rady Ochrony Pracy została zwołana w związku z proklamowanym przez Międzynarodową Organizację Pracy, a także w 2003 r. przez polski parlament Dniem Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy. Organizacje związkowe od 1996 r. organizują 28 kwietnia obchody Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych.

W obydwu przypadkach chodzi nam przede wszystkim o to, aby prewencja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy stała się działaniem powszechnym, a nie tylko zadaniem Państwowej Inspekcji Pracy i Centralnego Instytutu Ochrony Pracy. Obie instytucje bardzo dobrze wykonują te zadania. Od wielu lat w te działania włączają się pracodawcy i organizacje związkowe, podejmując konkretne inicjatywy, konkursy, przeglądy stanowisk pracy, organizując na budowach spotkania informacyjne i szkoleniowe. Zaangażowanie w ciągu minionych lat w działania prewencyjne partnerów społecznych i instytucji ochrony pracy spowodowało znaczny spadek poziomu wypadkowości w polskiej gospodarce.

Jednak poziom zagrożeń dla zdrowia i życia pracowników w budownictwie wciąż jest wysoki i nieakceptowalny. Pojawiają się wciąż nowe zagrożenia związane ze zmieniającą się organizacją pracy, nowymi technologiami i materiałami, a także zwiększającymi się przepływami pracowników migracyjnych. Musimy być na to przygotowani i znaleźć systemową odpowiedź.

Kluczowe jest moim zdaniem stwierdzenie, że bezpieczeństwo i ochrona zdrowia we wszystkich polskich firmach nie jest i nie może być wyłącznie elementem kalkulacji kosztów działalności biznesowej. Rozumie to coraz większa liczba pracodawców, ale to wciąż mniejszość. Dla tych, którzy tego nie rozumieją, niezbędne są czytelne oraz konsekwentnie i skutecznie wdrażane przepisy prawa.

Dlatego też naszym wspólnym zdaniem powinno być zacieśnienie współpracy wszystkich kluczowych interesariuszy na rzecz doskonalenia prawa w zakresie bhp. Musi być ono nieuchronne, a więc takie, które zarówno w zakresie zamówień, jak i produkcji i wykonywania usług pozwoli na wdrażanie i egzekwowanie bezpiecznych warunków pracy, tak aby na kosztach bhp nie można było oszczędzać.

Jeżeli ktoś nie chce zainwestować odpowiednich i adekwatnych środków w ochronę zdrowia i życia pracowników swojej firmy, to nie ma dla niego miejsca na krajowym rynku pracy. I konsekwentnie – jeśli pracownik nie chce i nie umie przestrzegać przepisów bezpieczeństwa, stwarza zagrożenie dla siebie i swojego otoczenia, to też powinien być eliminowany z rynku pracy. To brutalna prawda, ale tylko wtedy będą miały sens nasze słuszne rekomendacje, uchwały i wyniki badań. Tylko tyle i aż tyle.

Jeśli to będzie jednym z przekazów symbolicznych obchodów Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy i z tą myślą wrócimy do naszych firm i organizacji, to nasze dzisiejsze spotkanie spełni swoje zadanie. Przed nami wiele systematycznej i nie zawsze wdzięcznej pracy.

Życzę wszystkim państwu, także sobie, cierpliwości, konsekwencji i konkretnych osiągnięć w tych działaniach. Dziękuję za uwagę.

Przewodniczący Rady Ochrony Pracy Janusz Śniadek:

Dziękujemy serdecznie panu Zbigniewowi Janowskiemu.

Wyczerpaliśmy cykl wystąpień tematycznych przewidziany w porządku obrad.

Czy ktoś z państwa chciałby zabrać głos? Nie widzę zgłoszeń.

Informuję, że pani Dorota Gardias, przewodnicząca Forum Związków Zawodowych, nie mogła uczestniczyć w dzisiejszym posiedzeniu. Skierowała do nas krótki list z pozdrowieniami, który zostanie załączony do dokumentacji naszej dzisiejszej sesji.

Pozwólcie państwo, że zaproponuję przyjęcie apelu do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej: „My, uczestnicy uroczystej sesji Rady Ochrony Pracy zorganizowanej 27 kwietnia 2023 r. z okazji Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy, obchodzonego przez ruch związkowy na świecie jako Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków i Chorób Zawodowych, apelujemy do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej o nieustawanie we wspieraniu działań podejmowanych na rzecz poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracujących.

Dynamiczny rozwój gospodarczy Polski nie zawsze idzie w parze z dbałością o zdrowie i życie zatrudnionych. Bezpieczeństwo pracowników zbyt często przegrywa z poszukiwaniem możliwości obniżki kosztów i dążeniem do zwiększenia rentowności produkcji, często niestety za cenę zdrowia zatrudnionych. Działania organów nadzoru i kontroli warunków pracy, w tym wzmożony nadzór Państwowej Inspekcji Pracy nad zakładami, w których odnotowywana jest duża liczba wypadków oraz wysoki poziom narażenia pracowników na czynniki szkodliwe dla zdrowia, stanowią punkt wyjścia do ukierunkowania poprawy warunków pracy.

Niestety zakłady pracy, które nie podejmują skutecznych działań dla poprawy warunków pracy, odpowiadają za wciąż wysoki poziom wypadków w pracy. W 2022 r. było ich ponad 66 tys., a prawie w każdym dniu pracy ginie jeden pracownik. Niepokoi także wciąż niemalejąca liczba ponad 2,5 tys. chorób zawodowych. Nadzieje na poprawę sytuacji, związane z postępem technicznym, bez wzrostu kompetencji pracowników, nie spełniły się. Ogólnospołeczne koszty wypadków przy pracy, takie jak koszty leczenia, zwolnień lekarskich, rehabilitacji, wypłaty rent oraz nieświadczenia pracy, a co za tym idzie utraconych składek do ZUS i podatków, są ogromne i wynoszą w Polsce ok. 20 mld zł rocznie.

Do poprawy sytuacji konieczna jest więc nieustanna troska ustawodawcy, instytucji odpowiedzialnych za nadzór nad bezpieczeństwem i warunkami świadczenia pracy oraz kompetencje i aktywność wszystkich uczestników procesu pracy. Konieczny jest wielki zbiorowy wysiłek ukierunkowany na edukację i budowanie w społeczeństwie kultury bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy.

W związku z powyższym kierujemy do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej niniejszy apel: poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy warunkiem szybkiego rozwoju gospodarczego Polski”.

Proponuję, żebyśmy przyjęli ten apel przez aklamację. Dziękuję bardzo. Apel zostanie wręczony marszałkowi Sejmu RP.

Dziękuję serdecznie wszystkim państwu za udział w dzisiejszej konferencji. Zamykam uroczystą sesję Rady Ochrony Pracy zwołaną w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych.